

Sygn. akt VI ACa 1148/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Ewa Stefańska

Sędzia SA – Krzysztof Tucharz

Sędzia SO (del.) – Beata Waś (spr.)

Protokolant: – sekr. sądowy Ewelina Murawska

po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa E. S. (2)

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W. i J. K.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 22 maja 2012 r.

sygn. akt XXV C 596/11

I oddala apelację;

II zasądza od E. S. (2) na rzecz Towarzystwa (...) S.A. w W. 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 1148/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 27 grudnia 2010 r. powódka E. S. (2) wniosła o zasądzenie solidarnie od pozwanych Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W. oraz J. K. na swoją rzecz kwoty 15.083,89 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 16 marca 2007 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania oraz kwoty 62.000,00 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 16 marca 2007 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, a także o zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew Towarzystwo (...) S.A. z siedzibą w W. wniosło o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Natomiast pozwany J. K. na rozprawie w dniu 8 maja 2012 r. uznał powództwo co do zasady.

Wyrokiem z dnia 22 maja 2012r. Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie 1. zasądził od pozwanych solidarnie na powódki kwotę 1142 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 28 marca 2011 r. do dnia zapłaty, w punkcie 2. oddalił

powództwo w pozostałym zakresie, w punkcie 3. zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 541,67 zł tytułem kosztów procesu, a w punkcie 4. zniósł wzajemnie między stronami koszty zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na podstawie następujących ustaleń faktycznych i rozważań.

J. R. (1) był ojcem powódki. W dniu 16 lutego 2007 r. w M. J. K. kierując autobusem marki J. o nr rejestracyjnym (...) nie zachował szczególnej ostrożności podczas przejazdu przez przejście dla pieszych, na którym znajdował się J. R. (1) i potracił go doprowadzając do powstania u niego wielonarządowych obrażeń ciała w postaci: stłuczenia głowy z wieloodłamowym złamaniem piramidy kości skroniowej prawej, złamania łuski kości skroniowej lewej, złamaniem kości potylicznej, stłuczeniem mózgu - płatów czołowych, skroniowych i potylicznych, a także stłuczenia klatki piersiowej ze stłuczeniem płuc lewego, krwiakiem lewej jamy opłucnej, wielomiejscowym złamaniem żeber po stronie lewej oraz złamania kompresyjnego kręgosłupa TH9, które stanowiły realne zagrożenie dla jego życia. J. R. (1), z uwagi na śpiączkę spowodowaną urazem, od dnia 28 kwietnia do dnia 23 grudnia 2007 r. przebywał w (...) w D. prowadzonym przez (...) s.c. K. Ś., K. M.. W dniu 23 grudnia 2007 r. J. R. (1) zmarł. Koszty jego pochówku w łącznej kwocie 6.548,83 zł. pokryła w całości powódka. Obrażenia których doznał J. R. (2) w wyniku przedmiotowego wypadku miały ścisły związek przyczynowo-skutkowy z przyczyną jego zgonu. Wcześniej w celu należytego zabezpieczenia interesów J. R. (1) powódka wystąpiła z wnioskiem o jego ubezwłasnowolnienie. Sprawa sądowa z wniosku powódki toczyła się przed Sądem Okręgowym w Siedlcach w I Wydziale Cywilnym pod sygn. akt I Ns 121/06 i ostatecznie została umorzona z powodu śmierci uczestnika. Powódka w dniu 5 marca 2008 r. objęła w całości spadek po zmarłym J. R. (1) na podstawie dziedziczenia ustawowego. J. K. wyrokiem Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim z dnia 27 listopada 2007 r. został uznany winnym nieumyślnego spowodowania wypadku komunikacyjnego, za co Sąd wymierzył mu karę jednego roku i sześciu miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu na 4 lata i karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł. Autobus marki J. o nr rej. (...), prowadzony przez J. K. był ubezpieczony w Towarzystwie (...) S.A., nr polisy (...). J. R. (1) w chwili wypadku miał 71 lat. Pobierał świadczenie emerytalne w wysokości około 700 zł. Dodatkowo sprzedawał złom do punktu skupu z czego osiągał niewielki dodatkowy dochód. Mieszkał samotnie w M.. Był rozwodnikiem. Jedyłą jego córką była powódka, która na stałe zamieszkuje w H. w Niemczech. Odwiedzała ojca raz na pół roku. J. R. (1) był w pełni samodzielny i samowystarczalny. Ponieważ zaczął podejmować złe decyzje finansowe, powódka wystąpiła z wnioskiem o jego ubezwłasnowolnienie. Powódka bardzo przeżyła śmierć ojca. Przez trzy miesiące nie mogła dojechać do siebie. W czasie jego pobytu w (...) odwiedzała go co 6 tygodni przywożąc zakupy i inne artykuły pierwszej potrzeby. Koszty pobytu J. R. (1) w ośrodku opiekuńczo-pielęgnacyjnym pokrywane były w całości z jego emerytury. Powódka nie wystąpiła z roszczeniem odszkodowawczym bezpośrednio do pozwanego Towarzystwa (...) i skierowała powództwo do sądu z pominięciem postępowania likwidacyjnego.

Mając na względzie powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał, że powództwo w zakresie roszczenia o zwrot kosztów leczenia i pogrzebu znajdujące oparcie w treści art. 446 § 1 k.c. w zw. z art. 805 i 822 k.c. co do zasady podlegało uwzględnieniu. Jak bowiem wskazał Sąd Okręgowy twierdzenia strony pozwanej o braku związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy jego śmiercią J. R. (1), która miała miejsce 23 grudnia 2007 r. a wypadkiem komunikacyjnym z dnia 16 lutego 2007 r. zostały skutecznie podważone opinią biegłego.

Odnosząc się do roszczenia powódki o zwrot kosztów leczenia jej ojca oraz zwrot kosztów podróży do Polski Sąd I instancji stwierdził jednak, że powódka w żaden sposób ich nie udokumentowała. Same deklaracje powódki w tym zakresie Sąd uznał za niewystarczające i tym samym w tym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

Powódka wykazała natomiast za pomocą faktur poniesienie kosztów pogrzebu poszkodowanego w łącznej kwocie 6.548,82 zł, co wobec uzyskania przez skarżącą zasilku pogrzebowego z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w wysokości 5.406,82 zł, po potrąceniu wyżej wskazanych kwot uzasadniało zdaniem Sądu Okręgowego zasądzenie na jej rzecz kwoty z tytułu poniesionych przez nią kosztów pogrzebu kwoty 1.142 zł.

Na uwzględnienie nie zasługiwało w ocenie Sądu Okręgowego roszczenie powódki o zwrot kosztów postępowania o ubezwłasnowolnienie jej ojca, umorzonego po jego śmierci. Sąd I instancji miał bowiem na względzie fakt, że powódka

z wnioskiem o ubezwłasnowolnienie ojca wystąpiła w 2006 r. (a więc przed wypadkiem komunikacyjnym, w którym poszkodowany został J. R. (1)), a tym samym postępowanie to pozostawało bez związku z przedmiotem niniejszej sprawy.

Z kolei, w przedmiocie naliczania odsetek za zwłokę w spełnieniu roszczenia Sąd Okręgowy powołując się na treść art. 14 ust 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. 2003 r., Nr 124, poz. 1152, ze zm.) podzielił stanowisko pozwanego Towarzystwa, iż należało je obliczać od dnia doręczenia obydwójgu pozwanym pozwu w niniejszej sprawie tj. od dnia 28 marca 2012 r., przyjmując, że ponieważ w ogóle nie zgłosiła szkody pozwanemu Towarzystwu (...), ubezpieczyciel był obowiązany do wypłaty stosownych świadczeń w terminie 30 dni od otrzymania zawiadomienia o szkodzie.

Odnosząc się natomiast do roszczenia powódki o wypłatę zadośćuczynienia za śmierć ojca Sąd Okręgowy stwierdził – powołując się na orzeczenie Sądu Najwyższego dotyczące zakresu obowiązywania przepisu art. 446 § 4 k.c., – że w przypadku gdy śmierć poszkodowanego na skutek deliktu nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 r. najbliższym członkom rodziny zmarłego na podstawie wyżej wymienionego przepisu, roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę nie przysługuje. Sąd Okręgowy zaznaczył przy tym, że miarodajna dla zastosowania art. 446 § 4 k.c. nie jest data działania sprawy, w następstwie którego doszło do rozstroju zdrowia, lecz data śmierci pokrzywdzonego. Dopiero bowiem w dniu śmierci roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia staje się wymagalne.

Tym samym wskazując, że w okolicznościach niniejszej sprawy zarówno wypadek komunikacyjny, jak i śmierć poszkodowanego – ojca powódki miały miejsce jeszcze przed wejściem przepisu art. 446 § 4 k.c. w życie, w ocenie Sądu I instancji zgodnie z dyrektywą intertemporalną zawartą w art. 3 k.c., roszczenie powódki o zapłatę zadośćuczynienia podlegało oddaleniu.

Odnosząc się do kwestii uznania powództwa przez pozwanego J. K., Sąd I instancji stwierdził z kolei, mając na względzie treść art. 213 § 2 k.p.c., że było ono sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Kierując się zasadami doświadczenia życiowego, Sąd Okręgowy doszedł bowiem do wniosku, iż uznanie skuteczności uznania powództwa przez pozwanego J. K. wobec jego nadmierności, szczególnie w świetle analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego i ujawnionych okoliczności faktycznych doprowadziłoby do jego pokrzywdzenia.

O kosztach procesu Sąd I instancji orzekł na zasadzie art. 102 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka, która zaskarżając przedmiotowe orzeczenie w części dotyczącej żądania zadośćuczynienia oraz kosztów postępowania, zarzuciła Sądowi I instancji:

1. błąd w ustaleniach faktycznych, mających wpływ na wynik sprawy, w postaci pominięcia bezspornego faktu, że E. S. (2) w dniu 15 lutego 2010 roku występowała do Sądu Rejonowego dla Warszawy Woli z wnioskiem o zawiązanie do próby ugodowej w sprawie o zapłatę odszkodowania i zadośćuczynienia zarejestrowanym pod sygn. akt II Co 576/10, a pozwane Towarzystwo (...) S.A. z siedzibą w W. złożyło na ów wniosek odpowiedź z dnia 18 maja 2010 roku;

2. naruszenie przepisów postępowania, mających wpływ na wynik sprawy w postaci art. 233 § 1 k.p.c., poprzez brak wszechstronnej, bezstronnej i racjonalnej oceny materiału dowodowego skutkującej wskazaniem, że roszczenie powódki było nadmierne;

3. naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną ich wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie w postaci:

a). art. 23 i 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c., poprzez ich niezastosowanie pomimo wskazania przez powódkę tych przepisów, jako podstawy roszczenia o zadośćuczynienie;

b). art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, 1 Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, poprzez uznanie, że pozwana pozostaje w zwłoce od dnia 28 marca 2012 roku, podczas gdy w rzeczywistości pozostaje w zwłoce co najmniej od 19 maja 2010 roku.

Podnosząc powyższe skarżąca wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części i zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W. na jej rzecz kwoty 62.000,00 zł wraz z odsetkami w wysokości ustawowej od dnia 19 maja 2010 r. do dnia zapłaty, a także o zasądzenie od pozwanego Towarzystwa kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, w obu instancjach sądowych według norm przepisanych. Ewentualnie, powódka wniosła o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu sądowi orzeczenia, co do kosztów postępowania w instancji odwoławczej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, ale z innych przyczyn niż wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Uznając przytoczone powyżej ustalenia faktyczne Sądu I instancji za prawidłowe Sąd Apelacyjny przyjął je za własne.

Sąd Apelacyjny nie podzielił natomiast oceny prawnej dokonanej przez Sąd Okręgowy odnośnie braku podstaw prawnych do uwzględnienia roszczenia powódki o zadośćuczynienie co do zasady. Mimo jednak powyższego uchybienia zaskarżone orzeczenie w ocenie Sądu Apelacyjnego ostatecznie odpowiada prawu.

Na wstępie wskazać należy, iż w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego w okolicznościach niniejszej sprawy brak było podstaw do uwzględnienia roszczenia powódki o zadośćuczynienie w oparciu o dyspozycję art. 446 § 4 k.c. W świetle dyrektywy intertemporalnej z art. 3 k.c. nie można bowiem uznać, że istnieją podstawy prawne do zastosowania wskazanego przepisu do zdarzeń prawnych i skutków zaistniałych przed jego wejściem w życie tj. przed dniem 3 sierpnia 2008 r., a zatem skutki zdarzeń, które miały miejsce przed tą datą należy generalnie ustalać przy zastosowaniu norm obowiązujących w chwili, w której do nich doszło (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10). W niniejszej sprawie bezspornym było natomiast, że zarówno wypadek komunikacyjny, który miał miejsce 16 lutego 2007 r., jak też śmierć J. R. (1) - ojca powódki w dniu 23 grudnia 2007 r. nastąpiły przed wejściem w życie wyżej wskazanego przepisu. Trafnie wskazał przy tym Sąd I instancji, że w okolicznościach niniejszej sprawy miarodajna dla oceny możliwości zastosowania przepisu art. 446 § 4 k.c. nie jest data działania sprawny w następstwie, którego doszło do rozstroju zdrowia, a więc w niniejszej sprawie data wypadku, lecz data śmierci ojca powódki. Dopiero bowiem w dniu śmierci osoby bliskiej roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia staje się wymagalne (por. wyrok SA w Lublinie z dnia 7 lipca 2009 r. II Aka 44/09).

Sąd Okręgowy słusznie przyjął zatem, iż przepis art. 446 § 4 k.c. nie mógł znaleźć w niniejszej sprawie zastosowania.

Niezależnie jednak od powyższego, wskazać należy, że Sąd I instancji nie dostrzegł, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone zostało stanowisko, iż najbliżsi członkowie rodziny zmarłego, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. mają możliwość dochodzenia zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę związaną ze śmiercią osoby bliskiej na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. (por. uchwała SN z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10; uchwała SN z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11).

Podzielając powyższy ugruntowany w orzecznictwie pogląd, zdaniem Sądu Apelacyjnego przyjąć należało, że powódce co do zasady przysługiwało roszczenie o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę związaną ze śmiercią ojca na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. Częściowo zasadnie zarzut zatem skarżąca niezastosowanie przez Sąd Okręgowy wyżej wskazanych przepisów w niniejszej sprawie, a w konsekwencji błędne przyjęcia, że brak jest podstawy prawnej dla roszczenia powódki o zadośćuczynienie.

Powyższe uchybienie pozostało jednakże bez wpływu na co do zasadny słuszną ocenę bezzasadności powództwa w części dotyczącej roszczenia o zadośćuczynienie.

Mimo istnienia po stronie powódki co do zasady możliwości prawnej kompensacji uszczerbku niemajątkowego po śmierci osoby bliskiej, w ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie nie doszło bowiem do naruszenia dobra osobistego powódki jakim są relacje między zmarłym a osobą zainteresowaną,

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w toku postępowania nie zostało wykazane aby powódkę z ojcem wiązała szczególna więź, która zakłócona przez śmierć ojca mogłaby wywołać taką krzywdę, która mogłaby uzasadniać zadośćuczynienie, sam natomiast fakt utraty osoby bliskiej nie stanowi wystarczającego uzasadnienia żądania o wypłatę zadośćuczynienia.

Przeciwnie, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że kontakt powódki z ojcem przez długie lata w ogóle nie istniał, a następnie nawiązany dopiero gdy powódka była już dorosła był ograniczony. Znajduje to potwierdzenie w zeznaniach samej powódki, która wskazała, że jej kontakt z ojcem przed wypadkiem nie był najlepszy /k. 181/.

Ze złożonych przez skarżącą w toku postępowania zeznań wynika ponadto, że kontakty te były sporadyczne, raz na dwa – trzy lata, co było związane z również z faktem, iż powódka zarówno przed wypadkiem, a także obecnie po na stałe mieszka w Niemczech, w H.. Ponadto kontakty te dotyczyły w głównej mierze czynności zachowawczych zmierzających do ubezwłasnowolnienia ojca.

Powódka nie przedstawiła również żadnego materiału dowodowego na poparcie swoich twierdzeń, że już po wypadku, gdy ojciec znajdował się w śpiączce odwiedzała go w domu seniora co 6 tygodni, ani też, że po śmierci ojca przez 3 miesiące nie mogła dojechać do siebie /k. 96/.

W świetle zatem samych zeznań powódki trudno przyjąć, że łączyła ją z ojcem na tyle silna więź emocjonalnej, która dawałaby podstawę do uznania zasadności roszczenia o ochronę dobra osobistego w postaci szczególnej więzi z osobą najbliższą.

Brak silnej więzi ze zmarłym ojcem, czynił bowiem niezasadnym twierdzenia skarżącej, że w skutek jego śmierci doznała ona krzywdy w stopniu uzasadniającym żądanie o zadośćuczynienie.

Tym samym w ocenie Sądu Apelacyjnego nie zostały spełnione przesłanki odpowiedzialności pozwanych w oparciu o treść art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., co z kolei czyni zarzut naruszenia wskazanych przepisów ostatecznie niezasadnym.

Już zatem powyższe implikowało oddalenie apelacji bez potrzeby odnoszenia się do pozostałych podniesionych w niej zarzutów.

Zarówno bowiem zarzut błędnych ustaleń faktycznych dotyczący pominięcia przez Sąd I instancji faktu zawezwania przez powódkę pozwanego towarzystwa ubezpieczeń do próby ugodowej i w konsekwencji zarzut naruszenia błędnego przyjęcia terminu wymagalności roszczenia o zadośćuczynienie (art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, czy wreszcie zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., skutkujący błędnym w ocenie skarżącej uznaniem jej roszczenia za nadmierne – wobec bezzasadności roszczenia o zadośćuczynienie – pozostawały bez wpływu na odpowiadającą prawu treść zaskarżonego wyroku.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania apelacyjnego stosownie do wyniku sporu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. a art. 99 k.p.c. i § 12 ust. 1 pkt. 2 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.).